

IRWIR PAN
Polska Akademia Nauk
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa

Asociația tinerilor și tinerelor
din România

Co-funded by the
European Union

RUAR
REBUILD RURAL
UKRAINE

«СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В УПРАВЛІННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ»

“MODERN CHALLENGES IN LAND RESOURCES MANAGEMENT”

**Матеріали I Міжнародної науково-практичної
конференції**

**Materials of the 1st International Scientific and
Practical Conference**

Червень/June 7, 2024

УДК 332.36

Сучасні виклики в управлінні земельними ресурсами: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7 червня 2024 р.). Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2024. 168 с.

Видання містить матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики в управлінні земельними ресурсами». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем формування сталого землекористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У тезах доповідей учасників представлено технічні, організаційні, економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення формування сталого землекористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері землеустрою, геодезії, картографії, містобудування, геоінформаційних технологій та ін.

The publication contains materials of the I International scientific-practical conference «Modern challenges in land resources management». The theme of the conference reflects the complexity, interdisciplinarity and multi-vector nature of the problems of sustainable land use formation and innovative approaches to their solution. The participants' reports present the technical, organizational, economic, environmental and social principles of ensuring the formation of sustainable land use.

The materials of the collection will be useful for specialists in the field of land management, geodesy, cartography, urban planning, geographic information technologies, etc.

Матеріали подано в авторській редакції

Materials are submitted in the author's edition

Рекомендовано до друку вченими радами

Факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України
(протокол № 10 від 20 червня 2024 р.)

Інституту землекористування Національної академії аграрних наук України
(протокол № 6-1 від 24 червня 2024 р.)

ISBN 978-617-8171-66-7

© Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2024
©Institute of Rural and Agricultural Development Polish Academy of Sciences (IRWiR PAN), 2024
©ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2024
©Інститут землекористування НААН України, 2024

Свиридов О.В.
аспірант
Інститут агроекології і природокористування НААН України
м. Київ

МАСИВИ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ, ЯК БАЗИС ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖ ЕКОЛОГО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ГРУП ОРНИХ ЗЕМЕЛЬ

Якісний стан сільськогосподарських земель в Україні викликає занепокоєння через безперервне зниження їх родючості. Складна екосистема ґрунтового покриву страждає від інтенсивної ерозії, що призводить до зростання площ земель, уражених водною (13,3 млн га) та вітровою (6 млн га) ерозією. Відзначається проблема з відновленням біоенергетичного потенціалу ґрунтів, і за останні два десятиліття спостерігається зниження вмісту гумусу в ґрунтах на 0,22%, що в грошовому вираженні оцінюється в 453,4 млрд грн. Площа малопродуктивних та забруднених земель становлять 15 млн га [1]. У такій ситуації особливого значення набуває забезпечення еколого-техногенної безпеки використання земель, особливо враховуючи інтенсивні бойові дії на території України, що пошкодили близько 2,5 млн га сільськогосподарських земель. Додатково, катастрофа на Каховській ГЕС загрожує втратою значної частини меліоративних систем у чотирьох областях.

Відповідно вагомому значення набувають еколого-технологічні обмеження у використанні земель, адже вони сприяють підвищенню рівня екологічної безпеки в сільськогосподарському землекористуванні. Методологічною основою їх визначення є «...диференційоване використання орних земель шляхом їхнього поділу на 3 еколого-технологічні групи (ЕТГ) за крутизною схилів: I ЕТГ – 0-3°, в тому числі: підгрупа Ia – 0-1°, підгрупа Ib – 1-3°; II ЕТГ – 3-5°, III ЕТГ – понад 5°, в межах яких формуються відповідні обмеження...» (рис. 1) [2, с. 36; 3]. Щодо самих обмежень, то вони є тим жорсткішими, чим більшою є крутизна схилів орних земель.

Рисунок 1. Еколого-технологічні групи орних земель

Проте, зазначимо, що щодо визначення меж територій, на яких визначаються еколого-технологічні групи орних земель є певні проблемні питання. Це мали б бути межі орних земель, проте їх ідентифікація часто є ускладненою.

Законодавством визначено поняття масиву земель сільськогосподарського призначення (надалі масив): «це сукупність земельних ділянок сільськогосподарського призначення, що складаються з сільськогосподарських та необхідних для їх обслуговування несільськогосподарських угідь (земель під польовими дорогами, меліоративними системами, господарськими шляхами, прогонами, лінійними об'єктами, об'єктами інженерної інфраструктури, а також ярами, заболоченими землями, іншими угіддями, що розташовані всередині земельного масиву), мають спільні межі та обмежені природними та/або штучними елементами рельєфу (автомобільними дорогами загального користування, ползахисними лісовими смугами та іншими захисними насадженнями, водними об'єктами тощо)» [4].

Хоча до земельних масивів входять не лише орні землі, проте ледь частка більшості масивів усе ж є орними землями (рис. 2). Відповідно, за наявності визначених меж масивів, значна частина меж орних земель, для яких визначаються еколого-технологічні групи, які співпадають з межами масивів були б визначені, та потребували б уточнення лише частина таких меж.

Рисунок 2. Приклад масиву земель сільськогосподарського призначення

Проте проблеми з визначенням меж масивів також наявні, та полягають на думку колег у тому, що «площа земельних ділянок (паїв), що зареєстровані в Державному земельному кадастрі менша ніж та, що обробляється в масиві земель сільськогосподарського призначення. Виникає питання щодо аналізу правового та господарського стану цих земель, їх цільового призначення, правомірності обробітку, а від того, питання включення таких земель до меж масиву» [5].

Висновок. Встановлення еколого-технологічних обмежень у використанні орних земель є надзвичайно важливим з метою їх захисту від ерозійних ризиків. Проте визначення меж еколого-технологічних груп пов'язане з неврегульованістю даного процесу. Частковим рішенням цієї проблеми могло б стати використання меж масивів земель сільськогосподарського призначення, як базису для визначення меж еколого-технологічних груп орних земель. Проте визначення їх меж також не позбавлено проблемних аспектів, відповідно дана тема потребує глибшого дослідження.

Список використаних джерел

1. В Україні – 15 млн га забруднених і малопродуктивних ґрунтів. *Agropolit*. 2018. URL: <https://agropolit.com/news/8291-v-ukrayini--15-mln-ga-zabrudnenih-i-maloproduktivnih-gruntiv>.
2. Дорош Й.М., Барвінський А.В., Купріянич І.П., Свиридова Л.А. Еколого-технологічні обмеження як ефективний інструмент землевпорядного забезпечення раціонального використання та охорони земель. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2022. № 3. с. 34–46. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2022.03.04>
3. Dorosh Y., Dorosh O., Barvinskyi A., Dorosh A., Kolisnyk H. Gis Tools in the Formation of Environmentally Friendly Use of Agricultural Landscapes // International Conference of Young Professionals «GeoTerrace-2022», Lviv, October 2022, Volume 2022, p.1-5. URL:

<https://openreviewhub.org/geoterrace/paper-2022/gis-tools-formation-environmentally-friendly-use-agricultural-landscapes>

4. Закон України «Про землеустрій» № 858-IV станом на 20.08.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15>

5. Дорош Й.М., Ібатуллін Ш.І., Тарнопольський А.В., Братінова М.В. Проблемні питання при формуванні масивів земель сільськогосподарського призначення / Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи: II Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, Україна, 11-12 листопада 2021 року: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Київ. 2021. URL: <https://dglip.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5049dafd-cc94-44ae-a877-5643ee13dc5a/content>